

W N I O S E K

KOMISJI OCHRONY ŚRODOWISKA

dotyczący uchwały Senatu

w sprawie ochrony środowiska

Przedstawia się Wysokiemu Senatowi następujący projekt uchwały:

T ł o c z o n o z p o l e c e n i a M a r s z a ł k a S e n a t u

PROJEKT

UCHWAŁA

SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

W SPRAWIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Uprzemysłowienie kraju, intensyfikacja produkcji rolnej, rozwój motoryzacji i turystyki, wzrost poziomu konsumpcji pociągają za sobą narastanie zagrożeń dla przyrody i środowiska życia człowieka. **Stan środowiska w Polsce jest zły**, na wielu obszarach nastąpiło już zakłócenie zdolności do samoczyszczenia się przyrody, giną liczne gatunki roślin i zwierząt, a bytowanie człowieka zagrażają oddziaływania chorobotwórcze, ingerujące nawet w dziedzictwo genetyczne człowieka.

Ochrona środowiska nie może być pozostawiona ni kontrolowanemu działaniu sił rynkowych, gdyż procesy przemian ustrojowych i własnościowych same nie narzucają działań proekologicznych. Konieczna jest tu spójna i konsekwentna **polityka państwa**, poparta zarówno działaniami o charakterze ekonomicznym, jak i działaniami o charakterze prawnym, normatywnym i administracyjnym. Tym działaniom musi towarzyszyć **ekologiczna świadomość społeczeństwa**, wyrażająca się także gotowością do kompromisu między bieżącymi potrzebami gospodarczymi i długofalowymi nakładami na poprawę stanu środowiska.

Konieczność podjęcia kompleksowych i natychmiastowych działań na rzecz powstrzymania dalszej degradacji środowiska wynika z faktu, że na terenie kraju występuje **27 obszarów klęski ekologicznej**, obejmujących co prawda tylko **11% powierzchni kraju**, lecz zamieszkałych przez **34% jego ludności**.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej uważa, że prawo każdego obywatela do godnego życia w nieskażonym środowisku winno być realizowane poprzez opracowanie i wdrożenie spójnego programu ochrony przyrody i środowiska człowieka, obejmującego zarówno system prawny, system pozyskiwania i rozdziału środków finansowych, system kontroli i egzekucji prawa, jak i systemy edukacji ekologicznej, wspierania inicjatyw obywatelskich, z uwzględnieniem rozwoju i wdrażania technik i technologii proekologicznych, instrumentów oddziaływania ekonomicznego, oszczędności surowców, wody i energii, planowania

przestrzennego i dyslokacji przemysłu i stworzenia warunków do produkcji zdrowej żywności, do wypoczynku i turystyki.

Senat RP, precyzując niektóre zagadnienia z niepełnej listy potrzeb, wysuwa na pierwszy plan realizację następujących zadań i zamierzeń:

1. STWORZENIE SYSTEMOWEJ OCHRONY PRZYRODY

W perspektywnym planie zagospodarowania przestrzennego kraju należy dążyć do objęcia ochroną prawną 27...28% jego powierzchni, zajmowanej przez parki narodowe, rezerwy przyrody, obszary zadrzewień (także antropogenicznych, jak parki miejskie i wiejskie, cmentarze, aleje) i obszary krajobrazu chronionego.

2. SPOŁECZNE I GOSPODARCZE KOSZTY DZIAŁAŃ PROEKOLOGICZNYCH ORAZ KOSZTY ICH ZANIECHANIA

W rachunku kosztów ochrony środowiska nie wolno pomijać kosztów **zaniechania działań**, w tym również kosztów pogorszenia zdrowotności społeczeństwa. Redukcję szkodliwych oddziaływań należy wymuszać przez konsekwentne stosowanie obowiązujących przepisów prawa, w tym **sięgania do odpowiedzialności osób**, a nie tylko przedsiębiorstw i instytucji.

3. ŚRODKI ZARADCZE

W gestii rządu, organów administracji państwowej, władz samorządowych i organów kontrolnych (NIK, PIOŚ itp) znajdują się liczne sposoby oddziaływania, które należy **natychmiast uruchomić** celem likwidacji zaniedbań. Objawy tolerancji i braku nadzoru, częściowo wynikające z braku spójności systemu prawnego, winny ustąpić zasadzie konsekwentnego przestrzegania praw i egzekucji kar za ich łamanie.

4. LOKALIZACJA OSIEDLI I PRZEMYSŁU

Decyzje lokalizacyjne winny zostać poprzedzone analizą uwzględniającą obszarowe maksymalne emisje i imisje substancji szkodliwych dla powietrza, wód, gleby oraz zagrożenia z tytułu szkód górniczych, składowisk odpadów, szlaków komunikacyjnych, hałasu, wibracji i radioaktywności, przy uwzględnieniu zlokalizowanych już i potencjalnych złóż kopaliny. Ważnymi przesłankami dla decyzji lokalizacyjnych winny być: lesistość regionu, zdolność przyrody do samooczyszczania, istniejące już tło zanieczyszczeń itp.

5. SPOŁECZNA ŚWIADOMOŚĆ EKOLOGICZNA

W imię dobra narodu Senat wzywa wszystkie środki masowego przekazu do budzenia w świadomości społecznej zainteresowania i przekazywania rzetelnej wiedzy o środowisku. Wzywa się Kościoł, związki wyznaniowe, ruchy społeczne i organizacje proekologiczne do współdziałania w ochronie przyrody i środowiska, między innymi przez kształtowanie właściwych zachowań. Wykorzystać należy zarówno formy edukacji formalnej (szkoły wszystkich stopni, kursy i studia) jak i nieformalnej (środki przekazu, muzea przyrodnicze, parki narodowe, organizacje młodzieżowe, turystyczne i sportowe). **Senat zaleca Ministerstwu Edukacji Narodowej utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej z zadaniem wypracowania programów nauczania, kadry nauczycielskiej i podręczników.**

6. NIEZBĘDNE PRZEKSZTAŁCENIA KOMPLEKSU
PALIWOWO—ENERGETYCZNEGO

Ciągłe zwiększanie podaży energii celem zaspokojenia nie zawsze uzasadnionych potrzeb przyczynia się do skażenia środowiska. Należy dokonać restrukturyzacji spożycia energii, doprowadzić do jej oszczędnego wykorzystywania, urealnić bilans nośników energii pierwotnej. **Senat uważa za celowe jak najszybsze powołanie przy Prezesie Rady Ministrów Agencji Gospodarki Energetycznej z zadaniem opracowania i przedłożenia Rządowi i Parlamentowi programu przekształceń organizacyjnych i działań rzeczowych kompleksu paliwowo—energetycznego, opartego o założenia ograniczenia szkodliwego oddziaływania energetyki, transportu, przemysłu wydobywczego i użytkowników energii na środowisko.**

7. GOSPODARKA WODNO—ŚCIEKOWA PRZEMYSŁU I OSADNICTWA

Katastrofalnie niskie zasoby wody użytkowej w Polsce są przyczyną zagrożenia fundamentów bytowania ludności. Przyczyniły się do tego: pogorszenie jakości wody w jeziorach i rzekach, zniszczenie obiektów małej retencji, źle prowadzona melioracja gruntów (przyczyniająca się do osuszania bagien i moczarów), zła gospodarka wodno—ściekowa przemysłu i osadnictwa. W tej sytuacji **Senat nakłada na Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa obowiązek podjęcia natychmiastowych działań dla wstrzymania dalszej degradacji gospodarki wodnej kraju. Senat wzywa rząd do przedłożenia Parlamentowi programu racjonalizacji wykorzystania i ochrony zasobów wodnych, w tym rozwiązania problemu zasilania wód głównych rzek i ochrony wód Morza Bałtyckiego.**

8. ZAPEWNIENIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Ochrona środowiska jest dla ludności kraju warunkiem zrównoważonego rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Wymaga to stworzenia w możliwie krótkim czasie spójnego systemu praw ekologicznych, począwszy od Konstytucji, poprzez ustawy nadrzędne i podrzędne, zarządzenia i rozporządzenia, aż do norm, przepisów prawa karnego i cywilnego a także zawarcia umów międzynarodowych o skażeniach transgranicznych. System ten musi być też dostosowany do konwencji i umów międzynarodowych, których Polska jest już sygnatariuszem.

Obok stanowienia prawa istotnym elementem wpływającym na zachowania podmiotów gospodarczych i osób jest system opłat za korzystanie ze środowiska, system kar za szkodliwe oddziaływanie i system nakazów administracyjnych. Konieczne jest tu zsynchronizowanie działań rządu, administracji terenowej i samorządów terytorialnych w egzekwowaniu opłat i kar za naruszanie środowiska. **Senat oczekuje od rządu przedłożenia projektu inspekcjonowania i kontroli, zapewniającego skuteczną egzekucję przepisów.** Działalność na rzecz ochrony środowiska wymaga stworzenia odpowiedniego zaplecza finansowego dla rozwoju przemysłu ekologicznego, ułatwienie współpracy międzynarodowej, zmian w technologii i technikach wytwarzania na bardziej ekoprzyjazne. **Senat uważa za celowe:**

- a) **powołanie silnego Banku Ekologicznego, mającego rządowe gwarancje kapitałowe, wspierającego rozwój przemysłu proekologicznego, zasilanego także środkami z opłat za korzystanie ze środowiska i ekokonwercji zadłużenia zagranicznego,**
- b) **pozostawienie środków z opłat i kar za naruszanie środowiska Wojewódzkim Funduszom Ochrony Środowiska,**
- c) **zasilanie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej środkami z dopłat do nośników energii (paliwa stałe, płynne i gazowe), wynoszących 5% ich ceny sprzedaży,**
- d) **zasilanie NFOŚ i GW środkami z opłat za stosowanie nieprzyjaznych dla środowiska opakowań, nie dających się wprowadzić do obiegu surowców wtórnych,**
- e) **zasilanie NFOŚ i GW środkami z nie zwróconych kaucji za opakowania substancji trujących, środków chwastobójczych i owadobójczych, chemikaliów itp.**